

Světový den bez tabáku: Nekuřácké prostředí

Králíková E.

WHO (Světová zdravotnická organizace) vyhláší každoročně 31. květen Světovým dnem bez tabáku. Letošním tématem je **NEKUŘÁCKÉ PROSTŘEDÍ. Vědecky podložená fakta o pasivním kouření jasně vyvracejí mýty tabákového průmyslu**

Výrobci cigaret vědí už několik desetiletí, že ochrana veřejnosti před pasivním kouřením znamená vážné nebezpečí pro jejich zisky a že je „...dosud nejnebezpečnějším ohrožením životaschopnosti tabákového průmyslu“ („... *the most dangerous development to the viability of the tobacco industry that has yet occurred.*“) [1], a to poklesem prodeje: „Když kuřáci nebudou moci kouřit cestou do práce, v práci, v obchodech, bankách, restauracích, nákupních střediscích a dalších veřejných místech, budou kouřit méně“ („*If smokers can't smoke on the way to work, at work, in stores, banks, restaurants, malls and other public places, they are going to smoke less.*“) [2].

Tabákový průmysl opakovaně klame a dezinformuje veřejnost o zdravotních rizicích pasivního kouření a ekonomickém dopadu nekuřáckých veřejných prostor. Tabákový průmysl se snaží přímo anebo nepřímo, pomocí lobbystických skupin, zpomalit přijímání zákonů, které by zaručily ochranu zaměstnanců i populace před pasivním kouřením.

Žádná ventilace nebo filtrace není účinnou ochranou před pasivním kouřením (viz „mýty“ dale). Výsledky výzkumů jasně ukazují, že jedinou možností ochrany zdraví lidí jsou nekuřácké veřejné prostory.

Proč nekuřácké veřejné prostory?

Protože...

- Tabákový kouř druhých (pasivní kouření) zabíjí a způsobuje vážné nemoci.
- 100% nekuřácké prostředí chrání zaměstnance i veřejnost před vážnými následky pasivního kouření.
- Právo na čistý vzduch bez tabákového kouře je základním lidským právem.
- Většina lidí na světě nekouří a má právo nebyť vystavena tabákovému kouři druhých.
- Zákazy kouření podporují široce jak nekuřáci tak kuřáci.
- Nekuřácké prostředí je dobré pro pohostinský průmysl, protože rodiny s dětmi, nekuřáci a dokonce často i kuřáci chodí raději do nekuřáckých podniků.

- Nekuřácké prostředí znamená podporu pro většinu kuřáků, kteří by raději nekouřili – snáze tak přestanou nebo své kouření omezí.
- Nekuřácké prostředí je i prevencí zahájení kouření – zejména pro mladé.
- Nekuřácké prostředí prakticky nic nestojí a přitom funguje!

Následuje několik nejčastěji používaných mýtů tabákového průmyslu, které se týkají zákazu kouření ve veřejných prostorách:

MÝTUS 1.

Tabákový kouř znamená jen obtěžování.

ŠPATNĚ! Nejde jen o obtěžování, ale ohrožení zdraví. Pasivní kouření ve světě způsobí nejméně 200 000 úmrtí ročně, a to jen kvůli tabákovému kouři na pracovištích (14 % všech úmrtí v souvislosti se zaměstnáním a 2.8 % všech případů rakoviny plic) [3]. Mnohé z těchto obětí pracovaly v restauracích, v zábavním průmyslu nebo službách, ale může se to týkat jakéhokoli pracoviště.

PODKLADY: Na podporu svých tvrzení uvádí tabákový průmysl a jeho spolupracovníci některé studie, většinou financované přímo tabákovým průmyslem nebo napojenými organizacemi, které tvrdí, že neexistují dostatečné důkazy o nebezpečí pasivního kouření. Kromě mnoha dalších máme ale dnes k dispozici tři poslední rozsáhlé vědecké práce na vysoké úrovni:

- i. The 2004 IARC Monograph 83: Tobacco Smoke and Involuntary Smoking.
- ii. The 2005 California Environmental Protection Agency (CalEPA) Environmental Health Hazard Assessment of Environmental Tobacco Smoke.
- iii. The 2006 U.S. Surgeon General's Report on The Health Consequences of Involuntary Exposure to Tobacco Smoke.

MÝTUS 2.

Možnost volby: Dobrovolné dohody nabízejí soužití kuřáků i nekuřáků.

ŠPATNĚ! Dobrovolné dohody, které požadují od nekuřáků toleranci ke kuřákům, nejsou účinnou ochranou zdraví před pasivním kouřením a znamenají jen překážku v přijetí účinné legislativy.

PODKLADY: Program „Možnost volby“ (The “courtesy of choice”), podle něhož kuřáci i nekuřáci sedí v restauraci ve shodě, byl jednou z největších marketingových kampaní tabákového průmyslu

MÝTUS 3.

Ventilace funguje a znamená dostatečnou ochranu nekuřáků před pasivním kouřením.

ŠPATNĚ! Tabákový průmysl propaguje instalaci a používání drahých ventilačních systémů a vybavení s cílem umožnit pobyt kuřáků i nekuřáků ve stejné uzavřené místnosti. Je to jen taktika na oddálení účinného zákazu kouření. Navíc, ventilace neznamená jen velké náklady, ale ani nefunguje: jediné stoprocentně nekuřácké prostředí chrání před expozicí.

PODKLADY: Tabákový kouř obsahuje plynné i pevné části. Ventilace nemůže odstranit všechny pevné částice, natož plyny. Navíc jsou mnohé částice vdechnuty nebo ulpí na oblečení, nábytku, stěnách, záclonách a podobně dřív, než mohou být vyvětrány. Zvyšování intenzity ventilace sice snižuje koncentraci znečištění, včetně tabákového kouře, ale například jen k odstranění jeho zápachu by bylo třeba stonásobné intenzity větrání než je obvyklé. Ještě intenzivnější by musela být ventilace, aby odstranila toxické látky, což je jediná možnost z hlediska zdraví. Pobyt v takto větrané místnosti by ale byl nesnesitelný.

MÝTUS 4.

U nás to nejde.

ŠPATNĚ! Nekuřácké prostory podporují široce kuřáci i nekuřáci. U nás naposledy v anketě iDNES, které se 24. 4. 2007 zúčastnilo 17 875 hlasujících, bylo pro 84 % (15 054 hlasujících). Je to neúčinnější možnost ochrany před pasivním kouřením. Nekuřácké veřejné prostory také pomáhají kuřákům přestat kouřit (se svým kouřením není spokojeno přes 70 % českých dospělých kuřáků) a mladým nezačít.

PODKLADY: Ze zkušeností zemí, které už nekuřácké veřejné prostory mají (např. Irsko, Nový Zéland, Norsko, Skotsko, nebo města jako San Francisco, El Paso, Boston a New York), je jasné, že takovou legislativu veřejnost podporuje a že je dodržována téměř ve 100 %.

MÝTUS 5.

Proděláme – restauracím a hospodám se sníží zisk.

ŠPATNĚ! Nezávislé studie z Kanady, Irska, Itálie, Norska a měst jako El Paso nebo New York ukázaly, že zisky zůstanou na stejné úrovni nebo se dokonce zvýší.

PODKLADY: Ani jedna nezávislá kvalitní studie neprokázala ekonomickou ztrátu po zavedení zákazu kouření v pohostinství. Tabákový průmysl se ovšem snaží přesvědčovat vlastníky pohostinství a ty, kdo rozhodují, svými vlastními studiemi nebo studiemi spolupracujících firem o opaku. Tyto studie ale nejsou metodicky správné a seriózní. Jejich účelem je jen zpomalení přijímání zákona o nekuřáckém prostředí.

MÝTUS 6.

Je o právech jednotlivce a svobodě, zákaz kouření omezuje svobodu.

ŠPATNĚ! Zákazy kouření neomezují práva lidí. Chrání zdraví lidí.

PODKLADY: Je dobré si uvědomit, že většina lidí nekouří a že většina kuřáků by chtěla přestat. Většina kuřáků nekouří ze svobodného rozhodnutí, ale kvůli své závislosti na nikotinu, který je ve všech tabákových výrobcích. Právo dýchat vzduch bez jedů je nadřazeno právu kuřáka kouřit ve veřejném prostoru a poškozovat tak zdraví jiných. Není to o soužití nebo svobodě užívat legální výrobek: je to o tom, kde kouřit, aby nebylo poškozováno zdraví jiných.

Literatura

1. Jun 1984. Bates: 539001438-539001701.
2. Merlo describes Philip Morris' motivation for fighting smoking restrictions: Corporate author, Philip Morris. 19890315/P. Bates: 2040236324A-204026324AV...
3. **Takala, J.:** Introductory report: decent work - safe work. International Labour Office, Geneva, 2005.

Podle materiálů WHO (Tobacco Fee Initiative Světové zdravotnické organizace) „Dysmantling Tobacco Industry Myths“ ke Světovému dni bez tabáku připravila:

*MUDr. Eva Králíková, CSc.
Ústav hygieny a epidemiologie 1. LF UK
a VFN, Praha*